

Nr 1090

PRACE NAUKOWE

Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu

Działania zbiorowe w teorii i praktyce

Redaktorzy naukow
Bożena Klimczak
Andrzej Matysiak

Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej
im. Oskara Langego we Wrocławiu
Wrocław 2005

Komitet Redakcyjny
*Andrzej Matysiak (przewodniczący),
Tadeusz Borys, Andrzej Gospodarowicz, Jan Lichtarski,
Adam Nowicki, Zdzisław Pisz, Teresa Znamierowska*

Recenzent
Stanisław Rudolf

Redaktor Wydawnictwa
Joanna Szywał

Korektor
Maria Wiszewska-Sroka

Projekt okładki
Beata Dębska

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Wrocław 2005

PL ISSN 0324-8445

Druk i oprawa: Zakład Graficzny AE we Wrocławiu. Zam. 34/06

Spis treści

Wstęp.....	7
Waldemar J. Wolpiuk: Konstytucyjne zasady partycypacji zbiorowości w sprawach publicznych.....	9
Stanisław Wykrętowicz: Ustrój prawny izb gospodarczych a lobbing.....	26
Bożena Klimczak: Powody uniwersalnej i trwałej współpracy.....	42
Marian Noga: Działalność państwa i samorządu terytorialnego w świetle koncepcji działań zbiorowych ekonomii instytucjonalnej.....	56
Jędrzej Chumiński: Działania zbiorowe w perspektywie przedtransformatywnej.....	64
Aniela Dylus: Instytucja kościoła: wspólnota wartości czy grupa interesu?...	96
Stefan Forlicz: Problemy informacyjne działań zbiorowych.....	109
Władysław Balicki: Równowaga rynkowa jako rezultat działań zbiorowych i jako rezultat działań spontanicznych.....	115
Bożena Borkowska: Regulacja ekonomiczna jako teoria grup interesu.....	131
Robert Kmieciak: Podstawy działania izb gospodarczych w Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej.....	141
Jacek Unold: Dynamika systemu informacyjnego w świetle zachowań zbiorowych.....	158
Artur Rzepka: Stowarzyszenie inwestorów indywidualnych na mapie interesów uczestników rynku kapitałowego w Polsce.....	174
Bartosz Scheuer: Pułapki rozwiązań indywidualistycznych, pułapki rozwiązań systemowych. W stronę nowej koncepcji działania ekonomicznego.....	186
Wiktor Szydło: Działania zbiorowe w Polsce na przykładzie grup producentów rolnych oraz bankowości spółdzielczej.....	203
Alicja Pultowicz: Działania zbiorowe ukierunkowane na pokonywanie barier inwestycyjnych w energetyce wiatrowej.....	216

Summaries

Waldemar J. Wolpiuk: Constitutional Principles of Community Participation in Public Affairs.....	25
Stanisław Wykrętowicz: The Legal System of Chambers of Commerce and Lobbying.....	40
Bożena Klimczak: Reasons of the Universal and Durable Cooperation.....	55

Marian Noga: State and Territorial Autonomy Activities in Terms of Collective Action Concepts in Institutional Economy.....	63
Jędrzej Chumiński: Collective Actions in the Pretransformational Perspective.....	95
Aniela Dylus: The Institution of Church: a Community of Values or a Group of Interest?.....	108
Stefan Forlicz: Problems of Collective Actions.....	114
Władysław Balicki: Market Equilibrium as a Result of Collective Activities and as a Result of Spontaneous Activities.....	129
Bożena Borkowska: The Economic Regulation as a Theory of Interest Groups.....	140
Robert Kmieciak: The Basis of Action of Chambers of Commerce in Poland and in Chosen Countries of the European Union.....	157
Jacek Unold: The Dynamics of an Information System in Light of the Influence of Collective Behavior.....	173
Artur Rzepka: Polish Individual Investors' Association on the Map of Interests on the Polish Capital Market.....	185
Bartosz Scheuer: Limitations of Individualism, Limitations of Structural Solutions. Towards New Conception of Economic Action.....	202
Wiktor Szydło: Collective Activity in Poland – the Case of Producer Groups and Cooperative Banks.....	215
Alicja Pultowicz: Collective Undertakings Directed to Conquer Wind Energy Barriers.....	232

Wstęp

5 grudnia 2003 r. Katedra Mikroekonomii i Ekonomii Instytucjonalnej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu zorganizowała drugą konferencję naukową poświęconą teoretycznym i praktycznym aspektom działań zbiorowych¹. Zamierzeniem rady naukowej konferencji, złożonej z prof. Bożeny Klimczak i prof. Andrzeja Matysiaka, było stworzenie forum dyskusyjnego, na którym można było przedstawić dorobek teoretyczny oraz wyniki badań prowadzonych nad działaniami zbiorowymi przez przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych.

Działania zbiorowe (*collective action*) są podejmowane przez zbiorowości, społeczności i wspólnoty ludzi, których łączą wspólne interesy, cele lub poglądy i idee. Są to działania społeczności lokalnych, połączonych sąsiedztwem, działania grup interesu powstałych w celu osiągnięcia konkretnych korzyści ekonomicznych. Są to również grupy inne niż grupy interesu, których członkowie podzielają pewne wybrane cele, np. charytatywne lub edukacyjne. W społecznościach demokratycznych, których członkowie mają prawo do prowadzenia działań zbiorowych, istnieje obszerna sfera aktywności polegającej na współpracy. W tej sferze obserwuje się działania zbiorowe od wspólnot zakonnych, kół parafialnych, organizacji charytatywnych, przez grupy wsparcia lub ochrony ważnego wspólnego interesu, który nie znajduje ochrony publicznej, aż do grup nacisku, zainteresowanych poszukiwaniem renty ekonomicznej w sferze życia publicznego.

Działania zbiorowe są przedmiotem badań nauk prawnych, historii, socjologii, filozofii i etyki oraz ekonomii. W konferencji „Działania zbiorowe w teorii i praktyce” uczestniczyli wybitni przedstawiciele tych dyscyplin. Przedstawione referaty dotyczyły działań zbiorowych w społecznościach lokalnych, samorządach gospodarczych, związkach zawodowych i grupach przedsiębiorstw, w życiu gospodarczym, politycznym, a także w życiu religijnym. Referenci prezentowali podstawy prawne partycypacji zbiorowości w sprawach publicznych, historyczne przesłanki działań zbiorowych w III Rzeczypospolitej oraz ekonomiczne i społeczne uwarunkowania, wpływające na kierunki i rodzaje działań zbiorowych.

Referaty i dyskusja upoważniają do twierdzenia, że prawo do zrzeszania się w III Rzeczypospolitej może wydawać różne owoce. Widzimy je, obserwując kolejne odsłony działań lobbingowych nieformalnych grup interesu, zawłaszczających rynki i państwo, obserwując zainteresowanie kolejnych korporacji zawodowych ograniczeniem dostępu do rynku, obserwując uwikłane w konflikty społeczności lokalne. Ale widzimy również ogromną pracę organizacji charytatywnych oraz ciche i heroiczne grupy obrony, takie jak Stowarzyszenie Kupców Traktatu Królewskiego czy Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Interesów Abonentów Telekomunikacji.

¹ Patronem konferencji był Rektor Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, prof. dr hab. Marian Noga, a sponsorami: Wrocławski Oddział PTE oraz Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu.

Pytanie o powody takiej różnorodności form, celów i skutków działań zbiorowych ma dwie hipotetyczne odpowiedzi: hipotezę Trumana–Putmana o symetrii grup interesów, równoważącej konflikty ujawniające się w sferze działań zbiorowych, oraz hipotezę Olsona o destrukcyjnym wpływie działań zbiorowych. Obserwacja działań zbiorowych w Polsce zdaje się potwierdzać pesymistyczną hipotezę Olsona. Jest ona jednak hipotezą średniego zasięgu.

Stawiając podstawowe pytanie, czy i kiedy w Polsce nastąpi odpowiedzialne korzystanie z wolności zrzeszania się, oddajemy Czytelnikom książkę zawierającą referaty wygłoszone na II konferencji „Działania zbiorowe w teorii i praktyce”, w których będą mogli znaleźć teoretyczne koncepcje, wstępne analizy, propozycje badań i próby odpowiedzi na nie.